

minachtend als 'de meikevers' aan te duiden. Er waren dus omstreeks het einde van het jaar in totaal ca. vijftigduizend NSB'ers in den lande (plus nog ruim zeshonderd geheime leden en ruim tweeduizend donateurs): ongeveer één NSB'er op elke honderdtwintig Nederlanders die achttien jaar of ouder waren. Over het algemeen waren die NSB'ers mensen met weinig ontwikkeling; zo was bijvoorbeeld in de zomer van '40 in heel Rotterdam maar één jurist bij de NSB aangesloten. Lang niet elke NSB'er las zijn eigen dagblad: *Het Nationale Dagblad* had per 1 oktober slechts zeventienduizend abonné's. Voor het weekblad *Volk en Vaderland* was meer belangstelling: de oplaag (precieze cijfers zijn niet bekend) zal eind '40 ongeveer 40 000 bedragen hebben; er waren toen ruim 10 000 abonné's. In '40 brachten de leden aan contributie gemiddeld iets meer dan een dubbeltje per week op – in totaal in dat gehele jaar iets meer dan f 200 000; daarvan werd 40% aan het hoofdkwartier afgedragen.

De bezetter hielp de NSB materieel op allerlei wijzen. Van de maand september af kreeg de NSB onder Duitse druk regelmatig benzine toegewezen: bijna 4 000 liter in die eerste maand; de stof voor de NSB- en WA-uniformen werd voorts uit het Duitse contingent ter beschikking gesteld. In '40 kreeg Mussert evenwel geen geld van de Duitsers (die subsidiëring begon eerst per 1 januari '41) en uit allerlei gegevens blijkt dat de NSB voordien niet ruim in haar financiële middelen zat. In '40 werd evenwel door afpersing ca. f 150 000 ingezameld: bijna tweemaal zoveel als het hoofdkwartier uit de contributies ontving. Een kleine handelaar en speculant uit Vught, G. M. Verstegen, die in '39 lid van de NSB geworden was, kreeg het uniform van banleider van de WA aangemeten en belaste zich met de taak, vooraanstaande figuren uit het bedrijfsleven op te zoeken van wie hij dan duidelijk maakte dat zij tal van moeilijkheden zouden krijgen (sluiting van het bedrijf, deportatie naar Duitsland) tenzij zij voor de NSB of een van haar nevenorganisaties een flink bedrag op tafel legden; bij grote fabrikanten eiste Verstegen als regel f 10 000 om dan met f 2 000 genoegen te nemen. Hij mocht van de opbrengst van zijn actie, die hij tot in '43 voortzette, 10% zelf houden; hij kon er royaal van leven en zich bovendien twee huizen uit Joods bezit aanschaffen. Op kleine schaal deden dergelijke afpersingsacties zich ook wel plaatselijk voor. Wie die afpersers te woord moest staan, nam aan dat zijn eventuele weigering inderdaad onmiddellijk aan de Duitsers gerapporteerd zou worden.

Die veronderstelling was in haar algemeenheid niet ongegrond.

In juni werd door van Geelkerken de Centrale Inlichtingen Dienst der NSB opgericht die gegevens ging verzamelen niet alleen over de eigen leden en de Duitse politiek, maar ook over tegenstanders. Anti-Duitse